

Mechanika kwantowa

Zestaw 2

2.1. Dane są trzy funkcje:

$$\phi_1(x) = x^2 e^{-x/2}, \quad \phi_2(x) = x^2 \left(1 - \frac{1}{6}x\right) e^{-x/3},$$

oraz

$$\phi_3(x) = x \left(1 - \frac{2}{3}x + \frac{2}{27}x^2\right) e^{-x/3}.$$

Proszę:

- sprawdzić, czy podane funkcje są całkowne z kwadratem,
- znaleźć czynniki normalizacyjne odpowiadające podanym funkcjom,
- zbadać, które z podanych funkcji są do siebie ortogonalne.

We wszystkich przypadkach przyjąć przedział całkowania $[0, \infty)$.

Czy funkcje typu

$$\phi_n(x) = W_n(x) e^{-x/n},$$

gdzie $W_n(x)$ jest wielomianem stopnia n , mogą być uważane za funkcje falowe?

2.2 Proszę obliczyć współczynniki rozwinięcia c_n funkcji $\psi(x) = x(x-L)$ w szereg

$$\psi(x) = \sum_{n=1}^{\infty} c_n \phi_n(x),$$

korzystając z funkcji bazowych w postaci

$$\phi_n(x) = \sqrt{\frac{2}{L}} \sin \frac{n\pi}{L} x.$$

Przedział całkowania $[0, L]$.

2.3 Proszę policzyć kwadraty operatorów:

- $\hat{A} = \frac{d}{dx} + \hat{x}$,
- $\hat{\mathbf{p}} = -i\hbar\nabla$,
- $\hat{\Pi} = -i\hbar\nabla + q\mathbf{A}(\mathbf{r})$.

2.4 Proszę znaleźć operator różniczkowy $\hat{T}_a$ przeprowadzający funkcję $\psi(x)$ w funkcję $\psi(x+a)$, czyli

$$\hat{T}_a \psi(x) = \psi(x+a).$$

2.5 Dane są operatory:

$$\hat{A}_u = \frac{d}{dx} + u(x), \quad \hat{A}_v = \frac{d}{dx} + v(x)$$

Proszę obliczyć $[\hat{A}_u, \hat{A}_v]$ a następnie sformułować wnioski w oparciu o uzyskany wynik?

2.6 Proszę obliczyć następujące komutatory:

- a) $[\hat{q}_x^2, \hat{p}_x]$,
- b) $[f(x), \hat{p}_x]$,
- c) $[f(x), \hat{p}_x^2]$.

Wskazówka:

Operatory $\hat{x}$ oraz $\hat{p}_x$ spełniają relacje komutacji w postaci:

- a) $[\hat{x}, \hat{p}_x] = i\hbar$,
- b) $[\hat{x}, \hat{x}] = 0$,
- c) $[\hat{p}_x, \hat{p}_x] = 0$.

2.7 Proszę sprawdzić, które z wymienionych operatorów są hermitowskie:

- a) operator mnożenia funkcji przez liczbę rzeczywistą,
- b) operator $\hat{p}_x = -i\hbar \frac{d}{dx}$,
- c) operator $\hat{q}_x = \frac{d}{dx}$.

Jakie warunki muszą spełniać funkcje na które działają w/w operatory?

2.8 Wartością oczekiwaną operatora $\hat{A}$ w stanie $|\phi\rangle$ nazywamy biliniową formę funkcji $\phi(x)$ wyrażoną wzorem

$$\langle A \rangle_\phi = \frac{\langle \phi | \hat{A} | \phi \rangle}{\langle \phi | \phi \rangle} = \frac{\int_{-\infty}^{\infty} dx \phi^*(x) \hat{A} \phi(x)}{\int_{-\infty}^{\infty} dx |\phi(x)|^2}.$$

Proszę policzyć wartości oczekiwane operatorów:

- a) $\hat{A} = \hat{x}$,
- b) $\hat{B} = \frac{d}{dx}$,
- c) $\hat{C} = \frac{d^2}{dx^2}$,
- d) $\hat{D} = \frac{d}{dx} + \hat{x}$,

w stanie reprezentowanym przez funkcję $\phi(x) = \exp[-\alpha x^2]$.
Czy funkcja $\phi(x)$ jest funkcją własną któregoś z operatorów?

UWAGI OGÓLNE:

Przydatne całki:

1. $\int dx x^n \sin ax = -\frac{x^n}{a} \cos ax + \frac{n}{a} \int dx x^{n-1} \cos ax,$
2. $\int_0^\infty dx x^n e^{-ax} = \begin{cases} \frac{\Gamma(n+1)}{a^{n+1}}, & (n > -1, a > 0), \\ \frac{n!}{a^{n+1}}, & (n = 0, 1, 2, \dots, a > 0), \end{cases}$
3. $\int_{-\infty}^{\infty} dx e^{-\alpha x^2} = \sqrt{\frac{\pi}{\alpha}},$
4. $\int_{-\infty}^{\infty} dx x^{2n} e^{-\alpha x^2} = \int_{-\infty}^{\infty} dx (-1)^n \frac{\partial^n}{\partial \alpha^n} e^{-\alpha x^2} = (-1)^n \frac{\partial^n}{\partial \alpha^n} \left(\frac{\pi}{\alpha}\right)^{1/2}.$

Wybrane własności funkcji gamma:

1. $\Gamma(x+1) = x\Gamma(x),$
2. $\Gamma\left(\frac{1}{2}\right) = \sqrt{\pi},$
3. $\Gamma\left(n + \frac{1}{2}\right) = \frac{(2n)! \sqrt{\pi}}{n! 2^{2n}}.$